

POZNÁMKY K TVORBĚ VZDĚLÁVACÍHO OBSAHU PŘÍPRAVNÝCH TŘÍD VE ŠVP

Výzkumný ústav pedagogický v Praze

červen 2007

Obsah

- 1. Východiska pro tvorbu vzdělávacího obsahu přípravné třídy ve ŠVP ZŠ**
  - 2. Obecné poznámky a požadavky**
  - 3. Poznámky a doporučení ke zpracování vzdělávacího programu pro přípravnou třídu v rámci ŠVP ZŠ**
  - 4. Pedagogická diagnostika rozvoje a učení dítěte v přípravné třídě ZŠ**
- Příloha - Záznamový arch pro diagnostickou a pedagogickou práci s dítětem v přípravné třídě ZŠ**

1. Východiska pro tvorbu vzdělávacího obsahu přípravné třídy ve ŠVP ZŠ

Od školního roku 2007/2008 všechny základní školy vyučují podle vlastních školních vzdělávacích programů. Školy, které počítají se zřizováním přípravných tříd, zařazují do svých ŠVP také vzdělávací obsah realizovaný v přípravné třídě.

Přípravné třídy jsou zřizovány pro děti se sociálním znevýhodněním. Jsou určeny k systematické přípravě těchto dětí na vstup do povinného vzdělávání v základní škole. Vzdělávací program, který děti absolvují v přípravné třídě, má sloužit k jejich snadnějšímu začlenění do vzdělávacího procesu, aby se tím předešlo případným neúspěšným začátkům ve školní docházce. Takovéto opatření má pro dítě podstatný význam, protože neúspěchy na počátku vzdělávací dráhy mohou nepříznivě ovlivnit další průběh vzdělávání a tím i jeho perspektivy v pracovním uplatnění i v dalším životě.

Připravenost dětí na vstup do školy tradičně zajišťují mateřské školy. Děti, pro které jsou přípravné třídy zřizovány, však většinou mateřskou školu nenavštěvovaly. Pokud ano, pak většinou příliš krátkou dobu na to, aby byly na vstup do školy dostatečně připraveny a byly způsobilé jak po stránce kognitivní, tak i sociálně kulturní. Právě vhodně koncipovaný vzdělávací program má zajistit, aby vzdělávání dětí v přípravné třídě bylo efektivní a každému dítěti bylo umožněno získat včas dovednosti, které mu umožní dále se vzdělávat v běžných třídách základní školy.

Protože v přípravných třídách se jedná o vzdělávání dětí před započítáním školní docházky, bude základním východiskem pro práci těchto tříd **Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání** (dále RVP PV). Jeho koncepce kromě tvorby školních vzdělávacích programů umožňuje také tvorbu vzdělávacích programů třídních¹. Třídní vzdělávací program se týká právě vzdělávacího obsahu a umožňuje, aby obsah vzdělávání mohl odpovídat konkrétním potřebám a možnostem dětí zařazených do konkrétní třídy. Stejně je tomu i v případě přípravných tříd. Proto se pedagogové, kteří budou v rámci ŠVP ZŠ připravovat program pro přípravnou třídu, mohou inspirovat ze zkušeností mateřských škol a pracovat obdobným způsobem.

I když se program v běžné třídě mateřské školy a program v přípravné třídě základní školy budou v mnohém shodovat, nalezneme i rozdíly. Vyjdeme-li ze současné praxe, můžeme popsat následující:

- děti zařazované do přípravných tříd mají v porovnání s dětmi v běžných mateřských školách specifické vzdělávací potřeby (tyto děti bývají v rozvoji i učení opožděné, jejich adaptabilita bývá snižena, jsou přijímány na základě doporučení školského poradenského zařízení aj.);
- životospráva, prostorové, materiální a další podmínky v přípravných třídách při základní škole jsou zpravidla jiné, než ve škole mateřské (vybavení tříd pomůckami a hračkami je chudší, denní program ne vždy zahrnuje pobyt venku, bývá omezen prostor pro spontánní hru dětí);
- jiná je i organizace vzdělávání (je organizováno jako polodenní² dle předpisů³ v rozsahu 18 – 22 hodin týdně, ve třídě je snížený počet dětí⁴, je možno pracovat za pomoci asistenta pedagoga⁵);
- ve třídě může učit pedagog s aprobační pro předškolní vzdělávání i pro základní vzdělávání (popř. speciální pedagog);⁶

¹ Mateřské školy pracují tím způsobem, že v rámci ŠVP, který je společný pro celou mateřskou školu, resp. pro všechny třídy, pedagogové jednotlivých tříd v jeho rámci vytvářejí a realizují své vlastní TVP, pro konkrétní třídu dětí.

² V rámci prevence nepříznivých sociálních jevů mohou děti z přípravných tříd v odpoledních hodinách využívat školní družinu.

³ Vyhláška č. 48 Sb., RVP ZV.

⁴ Zákon 561/2004 Sb., vyhláška č. 48/2005 Sb.

⁵ Zákon 561/2004 Sb., § 16, odst. 9.

- vzdělávání je přísně individualizované, probíhá většinou na základě individuálních vzdělávacích plánů;
- vzdělávání má intervenční, popř. korektivní charakter (jde o vyrovnání nedostatků v rozvoji a učení dítěte);
- zpravidla je potřebné zajistit speciálně pedagogickou péči;
- vzdělávací program trvá jeden školní rok;
- na závěr školního roku pedagog vypracovává zprávu o průběhu předškolní přípravy v daném roce (včetně doporučení pro vzdělávání dítěte v dalším období), která je součástí dokumentace školy.

2. Obecné poznámky a požadavky

Z výše uvedeného vyplývají následující konkrétní požadavky na úpravy:

- **cíle** vzdělávání dětí v přípravných třídách je vzhledem k cílům daným RVP PV třeba **modifikovat s ohledem na speciální vzdělávací potřeby dětí, zároveň je třeba upravit konkrétní vzdělávací obsah, tedy nabídku konkrétních témat i činností**;
- modifikace cílů a výběr obsahu jsou provázány s podmínkami; proto je nutné při tvorbě vzdělávacího obsahu pro přípravnou třídu pracovat také s **podmínkami vzdělávání**; je třeba respektovat odlišné „školní“ **podmínky** (např. prostorové, materiální či organizační) a zároveň zachovávat psychohygienické a pedagogické podmínky stanovené v RVP PV; pokud podmínky v konkrétní škole neodpovídají požadavkům RVP PV, mělo by být jejich vyhodnocení součástí ŠVP, včetně návrhů na jejich úpravu;
- v přípravných třídách se většinou jedná o intervenční či korektivní vzdělávací působení; tomu je třeba **přizpůsobit formy a metody** práce;
- je třeba počítat se zařazením **speciálně pedagogické péče** (dle potřeb dětí);
- v přípravných třídách převažuje individualizovaná vzdělávací práce, proto je nutné klást důraz na průběžné sledování a hodnocení individuálního vzdělávacího pokroku u dětí a promítání získaných poznatků do **konkrétních pedagogických opatření** (průběžně zjišťované a zaznamenávané výsledky sledování a hodnocení slouží nejen jako okamžitá zpětná vazba, ale jsou to spolehlivé podklady pro zpracování závěrečné zprávy o průběhu předškolní přípravy dítěte v daném roce);
- **vzdělávací obsah** by měl být pojat a zpracován následujícím způsobem:
  - měl by být uspořádán do **tematických celků** integrujících jednotlivé vzdělávací oblasti, v nichž vzdělávání probíhá;
  - cíle i nabídka by měly být přizpůsobeny specifickým potřebám a možnostem dětí i délce vzdělávacího programu; bude se tedy jednat o určitý **výběr „učiva“ z RVP PV**, popř. o **úpravu** vzdělávacího obsahu;
  - **bloky** by měly být postaveny tak **obecně**, aby byl zachován maximální prostor pro pružnou, tvořivou, vynalézavou, improvizaci a kombinačně náročnou práci pedagoga (měly by umožňovat, aby pedagog mohl postupovat při vzdělávání dětí s maximálním zřetelem k rozdílnosti jejich vzdělávacích

⁶ Odborná kvalifikace učitelů přípravných tříd není stanovena žádným obecně závazným předpisem, a proto se doposud řeší pouze výkladem. Vzdělávání se připouští jak pro učitele mateřské školy, tak pro učitele prvního stupně základní školy (§ 6 a 7 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů).

potřeb, aby mohl uplatňovat individuálně optimální cesty a přístupy, improvizovat a průběžně kombinovat);

- o obsah bloků by měl být zpracován natolik **volně**, aby umožňoval tvorbu různých individuálních vzdělávacích plánů a pedagog mohl diferencovat v tom, nač se kdy u kterého dítěte zaměří a jaké činnosti mu nabídne.

3. Poznámky a doporučení ke zpracování vzdělávacího programu pro přípravnou třídu v rámci ŠVP ZŠ

Vzdělávací obsah realizovaný v přípravné třídě základní školy **je součástí školního vzdělávacího programu** této školy. Stanovit vzdělávací obsah znamená vymezit, co, resp. jaké „učivo“ bude obsahem vzdělávání přípravné třídy. Vzdělávací obsah by měl mít podobu **vzdělávacího programu určeného na období jednoho roku**.

Vzdělávací obsah má být **stanoven a zpracován dle RVP PV** a podle pravidel pro předškolní vzdělávání. Modifikace vzdělávacích cílů dle specifických vzdělávacích potřeb dětí zařazovaných do přípravných tříd a délka programu přípravné třídy vyžaduje, aby ze vzdělávacího obsahu RVP PV byl učiněn výběr. **Výběr učiva** pro přípravnou třídu není stanoven jednotně, pedagog jej provádí sám tak, aby odpovídal specifickým potřebám a možnostem dětí vzdělávaných v dané přípravné třídě a byl realizovatelný v podmínkách konkrétní školy. Výběr učiva musí pedagog ve ŠVP **zdůvodnit**. Znamená to, že v programu by měl jasně a konkrétně stanovit **vzdělávací cíle**, vymezit **vzdělávací obsah** a popsat, za jakých **podmínek**, jakými **formami a metodami** bude vzdělávání probíhat.

Podle pravidel pro tvorbu ŠVP, která jsou obdobná pro mateřskou i základní školu, jsou kromě vzdělávacího obsahu další **dvě povinné části ŠVP: charakteristika vzdělávacího programu a popis podmínek a organizace vzdělávání**, včetně pravidel **evaluace**. Pro přípravnou třídu se tedy nabízejí dvě možnosti zpracování vzdělávacího programu: buď na vhodných místech **ve ŠVP**, tedy do výše jmenovaných částí zpracovávaných pro základní vzdělávání, **doplňovat příslušné údaje** za přípravnou třídu, nebo všechny **informace zpracovat pro přípravnou třídu zvlášť** (jako přílohu ŠVP).

Ať už bude zvolena kterákoli z těchto možností, platí, že program vzdělávání v přípravné třídě je součástí ŠVP. Protože ŠVP je důležitý **pedagogický dokument, oficiální a veřejně přístupný materiál**, měl by být **zpracován na úrovni, která povaze a významu tohoto dokumentu odpovídá** (měl by mít jasnou koncepci, měl by být zpracován stručně a jasně, způsobem vyhovujícím i po stránce formální a jazykové).

Poznámky k pojetí a zpracování jednotlivých částí:

Charakteristika vzdělávacího programu přípravné třídy

Důležité je jasně vyjádřit především **vzdělávací cíle a záměry přípravné třídy**, neboť od nich se odvíjí stanovení (tj. výběr a modifikace) vzdělávacího obsahu. I vzdělávací cíle budou modifikované, měly by být proto popsány zcela konkrétně. Je nutné uvést, oč konkrétní vzdělávání v přípravné třídě usiluje, jakou pomoc má dětem a jejich rodičům zajistit, a nabídnout, jakým konkrétním potřebám dětí je program přizpůsoben, na co je kladen důraz, jaké specifické dovednosti u dětí program rozvíjí apod. Dále je nutné vyjádřit, jakým způsobem a **jakými prostředky tyto cíle budou konkrétně naplňovány**, tedy jakou cestou chceme k těmto cílům dojít. Měly by být popsány hlavní **zásady** vzdělávání, **formy a metody**, jakými se bude v přípravné třídě pracovat, popř. uvedeno, jakých podpůrných opatření se bude využívat (např. speciální metody, formy a postupy, pomůcky či didaktické materiály), zda bude poskytována další speciálně pedagogická péče (logopedická, psychologická a poradenská apod.). Vše stačí **psát stručně, věcně a srozumitelně**.

Podmínky a organizace vzdělávání

Protože pro tvorbu vzdělávacího obsahu je důležité brát v úvahu podmínky, které jsou v přípravné třídě vytvořeny, je třeba je ve ŠVP popsat. Jedná se např. o životosprávu, prostorové podmínky, věcné vybavení, psychosociální podmínky, organizaci, dle potřeb také o podmínky speciálně pedagogické péče, o personální zajištění včetně využití pomoci asistenta pedagoga či spolupráci s rodiči dětí a dalšími odborníky.

V porovnání s běžnou třídou (ať už mateřské, či základní školy) jde o to zachytit především **konkrétní podobu úpravy** organizace a dalších **podmínek vzdělávání zohledňujících speciální potřeby dětí**. To se týká např. snížení počtu dětí ve třídě, zajištění služeb asistenta, zařazení programů speciálně pedagogické péče, úpravy organizačního chodu či poskytování speciálně pedagogických a pedagogicko-psychologických služeb. V případě zařazení dětí se zdravotním postižením je nutné popsat podmínky vzdělávání podle druhu a stupně postižení. Důležité je také popsat **obvyklý denní program**, včetně zařazování každodenně se opakujících činností a doplňkových programů (např. řízené pohybové aktivity, zdravotní cvičení, relaxace, různé druhy terapií).

Při analýze a popisu podmínek zjistíme, že některé podmínky jsou zcela či z velké části dané a je nutné se jim přizpůsobit (např. prostorové, materiální), jiné, které neshledáme v pořádku, lze měnit, zlepšovat, zkvalitňovat. Jde tedy o to nejen popsat aktuální stav, ale i **zvážit, co je třeba ve prospěch dětí a jejich vzdělávání změnit**, popř. popsat, jakým způsobem chceme v tomto směru postupovat.

V programu by měl být uveden také **přehled evaluačních činností**, které probíhají na úrovni třídy, a **přehled o sledování a hodnocení individuálních vzdělávacích výsledků**, kterých děti v přípravné třídě dosahují. Měl by být popsán způsob, jak pedagog získává informace o jednotlivých dětech a jak vyhodnocuje jejich vzdělávací pokroky a zda a jak promítá svoje zjištění do individuálních vzdělávacích plánů či dalších konkrétních pedagogických opatření⁷. (K tomuto účelu může být využit např. dále uvedený diagnostický arch.)

Vzdělávací obsah

Vzdělávací obsah by měl být ve ŠVP vymezen jen **rámcově, obecně**, aby umožňoval individuálně odlišnou práci s dětmi a děti ani pedagogy zbytečně nesvazoval. Protože vzdělávání v přípravné třídě bude probíhat ve značné míře na základě individuálních vzdělávacích plánů, jeví se podrobnější rozpracování vzdělávacího obsahu ve ŠVP jako nadbytečné.

Pro zpracování vzdělávacího obsahu v programu přípravné třídy platí obdobná pravidla jako pro běžnou mateřskou školu. Znamená to, že vzdělávací obsah bude ve ŠVP zpracován v **podobě integrovaných bloků, resp. tematických celků**. K tomu je třeba:

- **popsat**, jakým způsobem je vzdělávací obsah strukturován, do kolika bloků, jak bloky navazují, popř. jak jsou bloky obsahově či časově obsáhlé; je možné připomenout, proč jsou to právě tyto bloky, tato témata a tyto činnosti (výběr je zdůvodněn cíli, podmínkami...); důležité je popsat, jakým způsobem byly bloky vytvářeny, jaký máme **system v přípravě jednotlivých bloků** a jakou mají **podobu** (jak jsou jednotlivé bloky postavené a charakterizované, tj. v programu popsané)⁸; je třeba pamatovat na to, že důležitější než samotný výběr učiva je

⁷ Pokud si pedagog vede průběžně záznamy o své evaluační činnosti a zaznamená si konkrétní údaje o rozvoji a učení jednotlivých dětí, získá tak spolehlivé podklady pro zpracování závěrečné zprávy o průběhu předškolní přípravy dítěte v daném roce.

⁸ Integrované tematické bloky je možné pojmut a koncipovat nejrůznějším způsobem, a to ve vztahu ke konkrétní situaci. V programu přípravné třídy ovlivní podobu těchto bloků konkrétní vzdělávací potřeby a možnosti dětí. Znamená to, že bloky budou v porovnání s bloky v běžné mateřské škole obsahovat jen takový výběr učiva, který je možné dětem nabídnout vzhledem k jejich specifickým vzdělávacím potřebám či možnostem a vzhledem k délce vzdělávacího programu. Naopak na některé učivo (témata, činnosti) může být

jeho přizpůsobení speciálním vzdělávacím potřebám dětí, tedy jeho modifikace a úprava;

- **vyjádřit, jak se bude s bloky** (ve vazbě na jejich podobu) **dále pracovat** (obecně se předpokládá, že na základě bloků bude pedagog plánovat konkrétní činnosti, konkrétní úroveň náročnosti, konkrétní poznatková témata apod., a to postupně,⁹ dle toho, jak postupuje vzdělávání u jednotlivých dětí, tedy na základě zpětné vazby, na základě sledování vzdělávacích a učebních pokroků, kterých děti dosahují, či naopak nedosahují; nemělo by tedy smysl vytvářet podrobnější plán na celý rok předem);¹⁰ dostatek prostoru je třeba věnovat opakování a upevňování poznatků a dovedností podle individuální potřeby jednotlivých dětí;
- uvést vlastní **soubor tematických celků**, nestačí jen seznam témat; každý blok by měl být patřičně charakterizován a ve ŠVP popsán (všechny bloky pokud možno stejným způsobem); obecně by mělo být v popisu uvedeno:
  - **název, téma bloku;**
  - **vzdělávací cíle, smysl** (co je smyslem, jaký přínos očekáváme, jaké poznatky, dovednosti či postoje chceme u dětí rozvíjet);
  - **dílčí tematické okruhy** (podtémata) a **okruhy činností**.¹¹

Mělo by být zcela dostačující, aby program obsahoval jen **několik málo bloků**, které svým obsahem odpovídají konkrétní situaci a konkrétním potřebám dětí a které nabízejí činnosti, pro něž jsou v přípravné třídě vhodné organizační podmínky, prostory, pomůcky, hračky a další vybavení.

Hlavní vzdělávací nabídka, která je zpracována v podobě integrovaných bloků, může být dle potřeb doplněna **dílčími specificky zaměřenými projekty či programy**. Právě zde může být prostor k tomu, aby byla do programu dle potřeb a v potřebném rozsahu začleněna speciálně pedagogická péče skupinová i individuální.

4. Pedagogická diagnostika rozvoje a učení dítěte v přípravné třídě ZŠ

Protože vzdělávání dětí v přípravných třídách je založeno na individualizované vzdělávací práci a protože toto vzdělávání má zpravidla intervenční charakter, pedagog se neobejde bez diagnostických činností. Ty by měly pomoci k tomu, aby při vyrovnávání případných nedostatků v rozvoji a učení dítěte bylo plně využito jeho individuálního potenciálu, a **vzdělávání dítěte v přípravné třídě tak bylo maximálně efektivní**.

Diagnostické činnosti by měly být prováděny systematicky a pravidelně. Je třeba, aby u dítěte, které vstupuje do přípravné třídy, pedagog provedl **vstupní diagnostiku** a zjistil jeho konkrétní vzdělávací potřeby. Dále je nutné, aby průběžně sledoval, zda a jak se dítě rozvíjí, a vyhodnocoval, jaké vzdělávací pokroky dělá. Jde o **průběžnou diagnostiku**, podle níž pak pedagog navrhuje a realizuje potřebná pedagogická opatření.

Pedagog má za povinnost vypracovat na konci školního roku zprávu o průběhu školní přípravy dítěte v daném školním roce. Provádí tedy i **diagnostiku výstupní**, kde hodnotí, jakých výsledků bylo dosaženo.

---

kladen větší důraz. V programu mohou být i další témata a specifické činnosti, které je zapotřebí do vzdělávání začlenit.

⁹ Vzdělávací plány jsou pracovní materiály pedagoga, mohou mít libovolnou podobu i formu zpracování. Nejsou součástí oficiální dokumentace školy, tedy ani ŠVP.

¹⁰ Podrobnější informace nabízí Praktický průvodce tvorbou třídního vzdělávacího programu mateřské školy vytvořený VÚP (vydalo nakl. Tauris, Praha 2006). Vzhledem k podobnosti lze využít tohoto materiálu i v případě přípravných tříd.

¹¹ Další podrobnosti, např. očekávané výstupy, které pedagog stanovuje v rámci dílčí tematické části, nebo konkrétní činnosti, které dětem nabídneme, v materiálu povahy ŠVP být nemusí. To může být součástí pracovních plánů pedagoga, popř. individuálních vzdělávacích plánů jednotlivých dětí.

V příloze je nabídnut záznamový arch jako **vhodný nástroj** k dokonalejšímu rozpoznání vzdělávacích potřeb dítěte v přípravné třídě a ke spolehlivějšímu sledování jeho individuálních vzdělávacích pokroků. Záznamový arch může sloužit jako pozorovací schéma (upozorňuje na to, čeho je třeba si všímat) a zároveň poskytuje po celou dobu docházky dítěte do přípravné třídy dobrý **přehled o jeho rozvoji a učení**. Záznamy slouží nejen jako okamžitá zpětná vazba, ale pedagog s jejich pomocí získá také podklady pro zpracování závěrečné zprávy o průběhu předškolní přípravy v daném roce. Pokud jsou záznamy dobře vedené, mohou být jedinečným prostředkem k relativně spolehlivému stanovení prognózy dalšího rozvoje a vzdělávání dítěte a pedagog o ně může směle opřít svá pedagogická rozhodnutí či odborná doporučení.

Záznamový arch se týká hodnocení deseti základních dovedností, které jsou obecně považovány za zvláště důležité pro systematickou vzdělávací práci, pro osvojení triví i pro uspokojivý život dítěte ve školním prostředí. Toto „**desatero**“ představuje názorový konsenzus učitelů mateřských škol, elementaristů škol základních a pedagogů z přípravných tříd.

Příloha

Záznamový arch pro diagnostickou a pedagogickou práci s dítětem v přípravné třídě ZŠ

(podklad pro cílenou podporu vzdělávacích pokroků dítěte z pohledu jeho školní způsobilosti)

Jméno dítěte:..... Datum narození:.....

Data jednotlivých záznamů:.....

Jméno učitelky:.....

Dítě **navštěvovalo – nenavštěvovalo** mateřskou školu

Dítě **má – nemá** odloženou školní docházku

Kdy a jak záznamový arch používat

Dítě, které absolvuje přípravnou třídu základní školy, by mělo být na takové úrovni svého rozvoje a učení, aby bylo způsobilé zvládat s uspokojením život ve školním prostředí, dorozumět se v českém jazyce, bez vážnějších problémů zvládat školní práci a strukturované učení. V přípravné třídě je zapotřebí zaměřit se zejména na tyto oblasti a podporovat rozvoj dovedností, jejichž osvojení dítěti školní začátky usnadní.

Záznamový arch umožňuje sledovat **deset základních dovedností**. Jsou formulovány v podobě očekávaných výstupů, k nimž by vzdělávání v přípravné třídě mělo směřovat. Nejsou to výstupy povinné, ale pouze orientační, jichž každé dítě může dosahovat v jiné kvalitě či na jiné úrovni dokonalosti, dle svých osobních dispozic a možností. **Tyto výstupy jsou však určující pro pedagogické úsilí učitelky, která by se měla snažit poskytnout každému dítěti takovou podporu a pomoc, aby dosáhlo maxima svých individuálních možností.**

Záznamový arch může sloužit ke zjištění toho, na jaké úrovni rozvoje a učení je dítě při vstupu do přípravné třídy (můžeme jeho pomocí provést **základní vstupní diagnostiku dítěte** a spolehlivěji rozpoznat jeho konkrétní vzdělávací potřeby). V průběhu školního roku pak může učitelce sloužit k **postupnému sledování vzdělávacích pokroků dítěte** a ověřování toho, zda a v jaké míře si dítě sledované dovednosti osvojuje, či nikoli. Dle zjištění pak učitelka v rámci individuálního vzdělávacího plánu upravuje vzdělávací nabídku.

Záznamový arch postačuje pro čtyři záznamy (má sloupce I. – IV.). Rubriku na **poznámky u jednotlivých dovedností** lze využít tehdy, má-li dítě v konkrétní dovednosti vážnější problémy a potřebuje-li výraznější intervenci. Tuto rubriku může učitelka využít také k upřesnění zápisu, popř. k uvedení jiných důležitých skutečností, které se zjištěním souvisejí.

Prostor pro **pracovní poznámky** (na poslední straně archu) učitelka využije pro závěry z jednotlivých etap, kdy hodnotí vzdělávací pokroky dítěte. Zapisuje zde konkrétní podněty pro pedagogickou práci do další etapy a zároveň zhodnotí i konkrétní pedagogická opatření, která byla uskutečněna (zda a nakolik byla či nebyla opatření či intervence účinná). Má tak možnost získávat **průběžně zpětnou vazbu** a podle toho pak plánovat, usměrňovat či korigovat svoje další vzdělávací kroky.

Při práci s archem zapisujeme v příslušném sloupci k jednotlivým dovednostem, na jaké úrovni je dítě zvládá. **Hodnotíme podle stupnice 1 – 4.** Pokud nemáme dostatek podnětů k tomu, abychom úroveň určité dovednosti zhodnotili, zapíšeme **N** (např. u dítěte, které se dostatečně neprojevuje, dosud mluví špatně česky apod.). V další etapě se pak pokusíme skutečnost zjistit a údaj doplnit.

Stupnice pro hodnocení dítěte v jednotlivých dovednostech (způsobilostech):

- 1 - dosud nezvládá (má vážnější obtíže)**
- 2 - zvládá s vynaložením maximálního úsilí**
- 3 - přetrvávají problémy (občasné, dílčí)**
- 4 - zvládá spolehlivě, bezpečně**
- N - není hodnoceno (nelze říci, neprojevuje se)**

1. Praktická samostatnost (fyzický rozvoj a pohybová koordinace, sebeobsluha)

	<i>I.</i>	<i>II.</i>	<i>III.</i>	<i>IV.</i>	<i>Poznámky</i>
• je dostatečně fyzicky vyspělé					
• jeho pohyby jsou koordinované (hází a chytá míč, udrží rovnováhu na jedné noze, běhá, skáče, v běžném prostředí se pohybuje bezpečně)					
• samostatně se obléká					
• je samostatné při jídle					
• je samostatné při zvládnutí pravidelných denních úkonů osobní hygieny					
• udržuje kolem sebe pořádek (je schopné samostatně připravit či uklidit pomůcky, srovnat hračky apod.)					
• dovede si samo poradit s běžnými problémy (např. uklidí po sobě papír od sušenky, nalije si nápoj, utře rozlitý čaj, zalije květiny apod.)					
• dokáže se postarat o své věci					

2. Sociální informovanost (orientace v prostředí, v okolním světě i v praktickém životě)

	<i>I.</i>	<i>II.</i>	<i>III.</i>	<i>IV.</i>	<i>Poznámky</i>
• vyzná se ve svém okolí (ví, kde bydlí, kam chodí do školky aj.)					
• rozumí běžným okolnostem, dějům, jevům, situacím, s nimiž se setkává (má základní poznatky o světě přírody i o životě lidí)					
• ve známém prostředí se pohybuje a vystupuje samostatně					
• s pomocí dospělého se dovede zorientovat v novém prostředí					
• dovede vyřídit drobný vzkaz					
• dokáže si vhodně říci o to, co potřebuje					
• odhadne nebezpečnou situaci, neriskuje					

3. Citová samostatnost (emoční stabilita, schopnost kontrolovat a řídit své chování)

	<i>I.</i>	<i>II.</i>	<i>III.</i>	<i>IV.</i>	<i>Poznámky</i>
• zvládá odloučení od rodičů (po určitou část dne)					
• vystupuje samostatně, má svůj názor, dokáže vyjádřit souhlas i nesouhlas					
• projevuje se jako emočně stálé, bez výrazných výkyvů v náladách					
• reaguje přiměřeně na drobný neúspěch					
• dovede odložit přání na pozdější dobu					
• dovede se přizpůsobit konkrétní činnosti či situaci					

4. Sociální samostatnost (soužití s vrstevníky, uplatnění se ve skupině vrstevníků, komunikace, spolupráce, spolupodílení se)

	I.	II.	III.	IV.	Poznámky
• uplatňuje základní společenská pravidla (umí pozdravit, požádat, poděkovat, omluvit se)					
• dovede se vcítit do potřeb druhého dítěte					
• dokáže vyslovit a obhajovat svůj názor					
• dokáže vyjednávat a dohodnout se					
• dovede se zapojit do práce ve skupině, bez projevů prosazování se či naopak nezúčastnění se					
• komunikuje a spolupracuje s ostatními dětmi					
• při skupinových činnostech se snaží přispět svým podílem					
• pokud jsou dány pokyny, je srozuměno se jimi řídit					

5. Výslovnost, gramatická správnost řeči, slovní zásoba, úroveň komunikace

	I.	II.	III.	IV.	Poznámky
• vyslovuje správně všechny hlásky					
• mluví ve větách, dovede vyprávět příběh, popsat situaci apod.					
• mluví gramaticky správně (tj. užívá správně rodu, čísla, času, tvarů, slov, předložek aj.)					
• rozumí většině slov a výrazů běžně užívaných v prostředí					
• má bohatou slovní zásobu konkrétních pojmů					
• rozumí pojmům vyjadřujícím časoprostorovou orientaci (např. nad, pod, dole, nahoře, dlouhý, krátký, malý, velký, těžký, lehký, dříve, později, včera, dnes)					
• užívá správně uvedených časoprostorových pojmů					
• zná bezpečně pojmosloví tvarů (kruh, čtverec, trojúhelník atd.) a správně jich užívá					
• dokáže správně pojmenovat barvy					
• běžně komunikuje s dětmi i dospělými, je schopno dialogu, v komunikaci si je jisté (nevyskytují se pravidelná nedorozumění)					

6. Lateralita ruky, koordinace ruky a oka, držení tužky

	I.	II.	III.	IV.	Poznámky
• upřednostňuje užívání pravé či levé ruky při kreslení či v jiných činnostech, kde se preference ruky uplatňuje					
• je zručné při zacházení s předměty, hračkami, pomůckami a nástroji (pracuje se stavebnicemi, modeluje, stříhá, kreslí apod.)					
• tužku drží správně, tj. třemi prsty, s uvolněným zápěstím					
• dokáže vést stopu tužky a napodobit základní geometrické obrazce, různé tvary (popř. písmena)					

7. Diferencované vnímání (sluchová a zraková analýza a syntéza)

	<i>I.</i>	<i>II.</i>	<i>III.</i>	<i>IV.</i>	<i>Poznámky</i>
• rozlišuje podstatné znaky předmětů (rozlišuje barvy, tvary, figuru a pozadí)					
• rozlišuje zvuky (slyší hlásku ve slově)					
• dovede pracovat se strukturou slov (zvládá hrát slovní fotbal, odebere počáteční či konečnou hlásku ve slově, dovede vytleskat ve slově slabiky)					
• dokáže najít rozdíly mezi dvěma obrázky či mezi dvěma podobnými slovy					
• dovede složit obrázek z několika tvarů a slovo z několika slabik					
• postřehne změny ve svém okolí					

8. Logické a myšlenkové operace (porovnávání, třídění, řazení, číselné představy, řešení problémů)

	<i>I.</i>	<i>II.</i>	<i>III.</i>	<i>IV.</i>	<i>Poznámky</i>
• dovede porovnávat vlastnosti předmětů (velikost, tvar aj.)					
• dovede třídít předměty dle daného kritéria (roztřídí korálky do skupin podle barvy, tvaru, velikosti)					
• dovede seřadit předměty podle velikosti vzestupně i sestupně (např. pastelky)					
• vyjmenuje číselnou řadu a spočítá počet prvků v rozsahu do pěti (deseti)					
• přemýšlí, uvažuje (odpovídá na položené otázky, řeší jednoduché problémy a situace, slovní příklady, úlohy, hádanky, rébusy)					

9. Záměrná pozornost, úmyslná paměť pro učení

	<i>I.</i>	<i>II.</i>	<i>III.</i>	<i>IV.</i>	<i>Poznámky</i>
• dovede soustředit pozornost na činnosti po určitou dobu (cca 10 – 15 min.), neodbíhá od nich					
• soustředí se i na ty činnosti, které nejsou pro ně aktuálně zajímavé (které mu byly zadány)					
• dokáže si záměrně zapamatovat, co prožilo, vidělo, slyšelo, je schopno si toto po přiměřené době vybavit a reprodukovat					

10. Pracovní chování, soustředěná pracovní (učební) činnost, záměrné učení

	<i>I.</i>	<i>II.</i>	<i>III.</i>	<i>IV.</i>	<i>Poznámky</i>
• dokáže přijmout úkol či povinnost					
• dokáže postupovat podle pokynů					
• zadaným činnostem se věnuje soustředěně, neodbíhá k jiným, dokáže vyvinout úsilí k jejich dokončení					
• dovede odlišit hru od systematické práce					
• „nechá“ se získat pro záměrné učení					
• neruší v práci ostatní					

Pracovní poznámky učitelky – závěry z jednotlivých etap hodnocení

Datum záznamu	Aktuální vzdělávací potřeby dítěte a závěry pro pedagogickou práci v další etapě